

THE ROUGH RIDERS: THEODORE ROOSEVELT I ŠPANJOLSKO-AMERIČKI RAT 1898.

Ovaj rad bavi se djelovanjem Theodorea Roosevelta i pukovnije Rough Riders tijekom Španjolsko-američkog rata 1898. Na početku rada analiziraju se uzroci i povod rata kako bi se pojasnile okolnosti u kojima je navedena pukovnija nastala. Djelovanje pukovnije prikazano je od njezina idejnog začetka do konačnog ukidanja. Detaljnim prikazom ratnih operacija američke vojske, oko grada Santiaga na Kubi, u kojima je sudjelovao Roosevelt sa spomenutom pukovnijom, ističe će se važnost njihove uloge u cjelokupnoj kampanji. Konačno, istražuje se značaj Rooseveltovog sudjelovanja u ratu na njegov buduću politički uspon.

Ključne riječi: *Theodore Roosevelt, Španjolsko-američki rat, Rough Riders, Kuba, pukovnija*

1. Uvod

Theodore Roosevelt bio je 26. predsjednik Sjedinjenih Američkih Država. Vladao je između 1901. i 1909. godine. Na tu je dužnost stupio s mjesta dopredsjednika nakon što je predsjednik William McKinley 14. rujna 1901. preminuo od posljedica atentata.¹ Roosevelt je u nepuna dva mandata, kao predsjednik, mnogo toga ostvario – od razbijanja velikih monopola i gradnje Panamskog kanala do donošenja brojnih zdravstvenih i ekoloških regulacija. Zbog arbitrarne uloge u Rusko-japanskom ratu 1905. osvojio je Nobelovu nagradu za mir.² Iako se danas više spominje njegovo predsjedničko djelovanje, Roosevelt je i prije ulaska u Bijelu kuću imao impresivan životopis. Tijekom Španjolsko-američkog rata 1898. bio je jedan od tvoraca i zapovjednika Prve američke dobrovoljne konjičke pukovnije, poznatije kao *Rough Riders* (hrv. Surovi jahači). Od mnogobrojnih pukovnija koje su sudjelovale u tom ratu, Surovi jahači bili su najpopularniji. Na prvi pogled riječ je bila o običnoj pukovniji koja je sudjelovala u relativno kratkotrajnom ratu.

1 Atentat je izvršio poljski anarhist Leon Czolgoz 6. rujna 1901. na panameričkom sajmu u gradu Buffalo tijekom predsjednikova susreta s građanima u glazbenoj dvorani.

2 Roosevelt je bio organizator i posrednik pri rusko-japanskom mirovnom sastanku u Portsmouthu u New Hampshireu koji je trajao tijekom kolovoza 1905., a mir je potpisan 5. rujna čime je rat bio službeno završen.

Ipak, taj „veličanstveni mali rat“³ Rooseveltu je donio slavu te ga je lansirao na nacionalnu pozornicu, a SAD je pozicionirao kao novu imperijalnu silu. Ovaj rad prikazat će angažman i ulogu koju su prije i tijekom rata odigrali Theodore Roosevelt i pukovnija Surovih jahača. Također, općeniti povijesni događaji i imena vezana uz početak, tijek i kraj Španjolsko-američkog rata stavit će se u kontekst djelovanja Roosevelta i navedene pukovnije. Veći dio literature korištene u ovom radu na engleskom je jeziku s obzirom na to da je Španjolsko-američki rat, barem izvan SAD-a i Španjolske, jedan od slabije poznatih ratova 19. stoljeća.

2. PRELUDIJ U RAT I ROOSEVELTOVA ULOGA

Tijekom 1895. u španjolskoj koloniji Kubi izbija žestoka pobuna protiv tamošnjih vlasti. Španjolska je desetljećima tlačila lokalno stanovništvo zbog povremenih pobuna protiv njezine kolonijalne vlasti. Gladovanje, bolesti, protjerivanja i brutalni okršaji desetkovali su kubansko stanovništvo. Ekonomska kriza koja je zahvatila otok 1890-ih dodala je samo još jedan povod novoj pobuni protiv španjolske vlasti. S obzirom na njezin geografski položaj, SAD nije mogao prekriženih ruku gledati taj sukob. Ekonomski interesi bili su, također, dio računice. Trgovina između dviju država prije krize iznosila je preko \$100 milijuna dolara.⁴ Velike američke kompanije već su duže vremena računale na otvaranje inozemnih tržišta kako bi se domaća prekomjerna proizvodnja mogla negdje izvoziti. Želja za inozemnim širenjem bila im je privlačna. Zato što je 1898. godine 10% američkih proizvoda prodano u inozemstvu što je iznosilo oko milijardu dolara.⁵ Zbog toga dio je poslovnog svijeta u SAD-u sve više lobirao za rat s obzirom na to da bi im se tako otvorilo jedno potencijalno tržište i njegovi resursi.

U vrijeme kada je problem Kube postajao sve uočljiviji, Theodore Roosevelt bio je zamjenik tajnika američke ratne mornarice. Na taj je položaj došao u travnju 1897. Imao je dobar uvid u ratna zbivanja i sukobe u susjedstvu i svijetu pa mu tako nisu promakli niti okršaji na Kubi. Još u siječnju 1898. Roosevelt je svojem šefu, glavnom tajniku mornarice Johnu D. Longu, izrazio želju „da napusti sve i ode na bojište“ u slučaju rata sa Španjolskom.⁶ Želja za ratom kod dijela javnosti vršila je pritisak na predsjednika Williama McKinleya da učini nešto po pitanju Kube. Pregovorima je želio izbjeći otvoreni ratni sukob. Ipak, mirnodopskom McKinleyu događaji u prvim mjesecima 1898. nisu išli na ruku. Najprije se dogodio diplomatski skandal koji je izazvao španjolski veleposlanik Enrique Dupuy de Lome u SAD-u. Njegovo pismo, namijenjeno španjolskom ministru vanjskih poslova, nekako je završilo među kubanskim revolucionarima te je prosljeđeno američkim medijima. U pismu de Lome proziva McKinleya da je potišten političar, slab i da podilazi rulji.⁷ *New York Journal* ubrzo objavljuje prijevod navedenog pisma s bombastičnim naslovom „The Worst Insult to the United States in Its History“ (hrv. Najgora uvreda za Sjedinjene Države u njezinoj povijesti).⁸ Nakon što je američka javnost saznala za pismo, de Lome podnosi ostavku.

3 Izraz za Španjolsko-američki rat koji je nakon američke pobjede upotrijebio John Hay, američki veleposlanik u Ujedinjenom Kraljevstvu (1897.–1898.) i američki državni tajnik (1898.–1905.) (E. THOMAS 2010: 13.).

4 J. L. OFFNER 2004: 51.

5 H. ZINN 2012: 332.

6 E. MORRIS 2001: 648.

7 E. THOMAS 2010: 172.

8 E. MORRIS 2001: 652.

Međutim, povod ratu ipak trebao je biti nešto jači od neugodno napisanog diplomatskog pisma. Na takvo što nije se dugo trebalo čekati. Samo nekoliko dana nakon de Lomeova skandala, 15. veljače, u havanskoj luci iz nepoznatih je razloga eksplodirao brod američke mornarice *U. S. S. Maine*. U velikoj tragediji smrtno su stradale 262 osobe.⁹ *Maine* je bio poslan u havansku luku još krajem siječnja kao znak „prijateljstva“.¹⁰ U stvarnosti je to trebao biti znak upozorenja španjolskim vlastima o sili koju posjeduje američka mornarica. Eksplozija broda ratnim huškačima bila je i više nego dovoljno dobar *casus belli*. Iako točan razlog eksplozije nije bio poznat, Roosevelt je bio jasan: „Vjerujem kako je *Maine* potopljen činom prljave izdaje od strane Španjolaca“.¹¹ Idućih dana, dok je istraga oko *Mainea* još uvijek bila glavna vijest u svim medijima, Roosevelt stavlja mornaricu u stanje pripreme za potencijalni sukob. Razbješnjela američka javnost, na čelu sa žutim tiskom¹², tražila je brzu osvetu. Koliko su mediji snažno huškali na rat vidljivo je iz slučaja Frederica Remingtona, slikara koji je ovjekovječio brojne trenutke Španjolsko-američkog rata. Remington je poslan na Kubu prije početka rata kako bi slikao tamošnje pobunjenike. Kada se javio Williamu R. Hearstu, novinaru koji ga je tamo i poslao, rekavši mu kako je na Kubi sve mirno i da rata neće biti, Hearst mu je odgovorio: „Molim te ostani. Ti opskrbljuj slikama, a ja ću opskrbiti rat“.¹³

Brojni političari također su tražili od predsjednika da žestoko reagira. Neke privatne inicijative ilegalno su slale pomoć na Kubu iako je SAD zakonski zabranio bilo kakvu pomoć dvjema zaraćenim stranama¹⁴. Među onima koji su od McKinleya tražili rat bio je, njegov osobni liječnik te Rooseveltov dobar prijatelj, i general Leonard Wood. McKinley bi pri Woodovom posjetu ismijavao ratobornost navedenog dvojca. Kada bi Wood naišao kako bi liječio predsjednikovu bolesnu ženu, McKinley bi ga upitao: „Pa, jeste li Vi i Theodore već proglasili rat?“¹⁵ Međutim vremena za šalu nije bilo jer je Senat ubrzo krenuo s dodatnim pritiskom na McKinleya da proglasi rat Španjolskoj, ali predsjednik je i dalje oklijevao, tražeći diplomatsko rješenje. McKinley krajem ožujka šalje Španjolskoj ultimatum čija glavna točka, primirje s pobunjenicima, nije bila prihvaćena od strane Španjolske. McKinley je bio razočaran španjolskim odgovorom. Dana 11. travnja, nevoljko i nakon nekoliko dana pritiska, poslao je Kongresu preporuku za rat, stavljajući im u ruke tu odluku. U tri ujutro, 19. travnja Kongres donosi odluku o zalaganju za kubansku nezavisnost i zahtjeva od Španjolske da napusti Kubu. Sasvim slučajno, 19. travnja bila je prva godišnjica otkako je Roosevelt postao zamjenik tajnika mornarice¹⁶. Dan poslije, McKinley potpisuje navedenu odluku, tzv. kubansku rezoluciju. Ubrzo dolazi do prekida diplomatskih odnosa između dviju država. SAD je krenuo u pomorsku blokadu Kube te Španjolska 23. travnja proglašava rat. SAD čini isto dva dana kasnije.

Kada je u javnost izašla vijest da Roosevelt želi izravno sudjelovati u ratu (nešto za što se već mjesecima zalagao), a ne ga samo promatrati iz Washingtona, brojne javne figure i mediji

9 E. MORRIS 2001: 656.

10 E. MORRIS 2001: 651.

11 E. MORRIS 2001: 657.

12 „The Yellow Press“ (hrv. žuti tisak) bio je naziv za senzacionalističke novine u SAD-u na prijelazu 19. i 20. stoljeća. Naziv je nastao u 1890-ima, a pridjev „žuti“ dodan je zbog tzv. „Yellow Kid“ lika koji se pojavljivao u karikaturama senzacionalističkih novina *New York World* i *New York Journal* (E. THOMAS 2010: 84.).

13 N. L. SMILER 1994: 118.

14 C. RISEN 2019: 40.

15 M. L. GARDNER 2016: 21.

16 E. MORRIS 2001: 670.

preispitivali su njegovo duševno zdravlje. Glavni tajnik mornarice Long u svojem je dnevniku zapisao: „On (Roosevelt) je izgubio glavu...“.¹⁷ Reakcije ostalih bile su vrlo slične, što nije pokolebalo Roosevelta u njegovoj odlučnosti da se izravnije uključi u rat i sudjeluje u osnivanju dobrovoljne pukovnije. Roosevelt je otvoreno podupirao američki ekspanzionizam i to nije skrivao. S druge strane, još jedan razlog Rooseveltove želje za ratom bila je određena „kompenzacija“ zbog činjenice da njegov otac nije sudjelovao u Američkom građanskom ratu. Stariji Roosevelt u svoje je ime potplatio dvojicu drugih da se bore na strani Unionista.¹⁸ To također nije bila prva Rooseveltova ideja o okupljanju dobrovoljne „kaubojske“ pukovnije. Još 1886., kada su doprle vijesti o sukobima u blizini meksičke granice, predložio je tadašnjem ministru rata, Williamu Endicottu, da okupi kaubojsku pukovniciju, ali ta ideja bila je odbijena.¹⁹

3. PRIPREME ZA RAT – ROĐENJE SUROVIH JAHAČA

Zakon koji je omogućio okupljanje dobrovoljnih odreda kao pomoći stalnoj vojsci odobren je 22. travnja. Predložio ga je senator Warren iz Wyominga, a zakon je nalagao da se uz stalnu stvori i dobrovoljna vojska koja bi se sastojala od oko 3000 ljudi, a njezine zapovjednike odredio bi ministar rata.²⁰ Američkoj vojsci svaka pomoć bila je dobrodošla, s obzirom na to da je stalnu vojsku služilo svega 28 000 ljudi (ne brojeći milicije saveznih država).²¹ Dana 23. travnja, ministar rata Alger dao je Rooseveltu priliku da ostvari svoj ratni san – ponudio mu je vođenje jedne dobrovoljne pukovnije. Zbog pomanjka vojnog iskustva, Roosevelt je tu ponudu odbio. Smatrao je kako bi mu trebalo nekoliko mjeseci uvježbavanja, a do onda bi rat možda već bio završen. Roosevelt je zamolio svojeg poznanika, već spomenutog vojnog kapetana Leonarda Wooda, da postane glavni pukovnik pri novoosnovanoj pukovnici dok se on zadovoljio titulom potpukovnika.²²

Kapetanu Woodu 28. travnja poslano je pismo odobrenja za osnivanje nove pukovnije, čiji je službeni naziv bio Prva američka dobrovoljna konjička pukovnica (eng. 1st United States Volunteer Cavalry).²³ Iako je Wood bio na čelu ove dobrovoljne pukovnije, mediji su Roosevelta vidjeli kao *de facto* lidera pukovnije. Zato su se medijski nadimci većinom vrtjeli oko Rooseveltova imena. Mediji su pukovnici tepali imenima poput: „Teddy’s terrors“, „Teddy’s Cowboy Contingent“, „Teddy’s Riotous Rounders“ itd. U konačnici je prevladao nadimak „Roosevelt’s Rough Riders“.²⁴ Sam naziv *Rough Riders* (hrv. Surovi jahači) potječe iz naziva predstava poznatog vojnika i izvođača „Buffalo Billa“ (*Buffalo Bill’s Wild West*).²⁵

Surovi jahači bili su samo jedna od ukupno 26 pukovnija, a brojali su oko 1000 članova.²⁶ Unatoč brojnim pukovnijama (od kojih su neke bile i volonterske), medijima je samo jedna bila bitna – ona koju su vodili Wood i Roosevelt. Zašto su Surovi jahači privukli toliku pažnju? Odgovor se možda krije u činjenici da je američka javnost na prijelazu stoljeća još uvijek gajila arhetip Divljeg zapada

17 E. MORRIS 2001: 670.

18 M. OYOS 2011: 29.

19 C. RISEN 2019: 58.

20 J. C. RAYBURN 1961: 113.

21 C. RISEN 2019: 57.

22 C. RISEN 2019: 58.

23 J. C. RAYBURN 1961: 114.

24 E. MORRIS 2001: 673.

25 C. RISEN 2019: 19.

26 C. RISEN 2019: 10.

koji je do 1898. već bio na izdisaju s obzirom na to da je Zapad SAD-a već neko vrijeme bio pripitomljen. U središtu tog arhetipa bili su kauboiji koji su prikazivani kao nadljudi. Njihova pokretljivost, nomadski način života i „otpor“ modernoj civilizaciji stvarali su nostalgичne osjećaje u američkoj javnosti.²⁷ Surovi jahači nakratko su oživjeli taj mit te su mediji sve svoje fantazije o divljim i nepokorenim kaubojima Zapada stavili na njih. Ono što je također činilo ovu pukovnicu posebnom bila je njezina raznolikost – mnogi su u njoj vidjeli SAD u malom. Ljudi sa Zapada i Istoka SAD, potomci vojnika Sjevera i Juga, kauboiji, studenti, rudari, profesionalni sportaši i dobrovoljci pristizali su iz svih sfera američkog života.²⁸ Upravo zato bili su pravi magnet za medije. Samim svojim postojanjem, Surovi jahači hranili su američki mit o jedinstvu i dijeljenju zajedničkih vrijednosti. Interes za priključivanje pukovnicu bio je ogroman – pristiglo je čak 23 000 zahtjeva.²⁹ Međutim Roosevelt je bio izbirljiv, a većinu mjesta ionako su popunili ljudi koje su odabrali guverneri Novog Meksika, Arizone i Oklahome.³⁰

Početak svibnja Roosevelt je obavljao vlastite pripreme za rat. Radio je na nabavi nove opreme, ali i na popunjavanju preostalih mjesta u pukovnicu. Zahvaljujući poznanstvima, uspio je pronaći dobrovoljce i među studentima Istočne obale (najviše s Harvarda – čak 41).³¹ Uz to si je naručio uniformu, prodao svoj ranč, sklopio životno osiguranje, odveo ženu na izlet u prirodu te napisao oproštajno pismo svojem šefu, glavnom tajniku mornarice Longu.³² Jedna od posljednjih Rooseveltovih zapovijedi kao pomoćnika tajnika mornarice bila je slanje mornarice pod zapovjedništvom generala Georgea Deweya iz Hong Konga u Manilu, glavni grad španjolske kolonije Filipina.³³ General Dewey uništio je španjolsku mornaricu i tako uskoro osigurao američku prevlast na Filipinima. Bio je, uz Roosevelta, najveći medijski heroj Španjolsko-američkog rata. Dana 7. svibnja održana je ceremonija dodjeljivanja titule potporučnika Rooseveltu u njegovom uredu u Washingtonu, što je značilo i njegov skoriji odlazak s mjesta pomoćnika tajnika mornarice.³⁴

3.1 ČEKANJE RATA – SAN ANTONIO I TAMPA

Dana 15. svibnja Roosevelt stiže u San Antonio u Teksasu. Ondje su se već neko vrijeme, pod nadzorom pukovnika Wooda, okupljali odabrani dobrovoljci Surovih jahača koji su pristizali iz cijelog SAD-a. Wood je uskoro shvatio kako je dobar dio dobrovoljaca nediscipliniran i nenaviknut na vojnički život. Prvih nekoliko tjedana kamp u San Antoniju činio se više poput nekakvog izviđačkog okupljanja, a ne kampa za vojno uvježbavanje.³⁵

Surovi jahači uskoro su postali lokalna medijska i turistička atrakcija. S nestrpljenjem očekujući daljnje upute iz Washingtona, neki dobrovoljci su se malo previše opustili. Nije nedostajalo ni incidenata. Tako su Surovi jahači na jednom koncertu (održanom njima u čast) prouzročili opći kaos pucanjem iz revolvera. Naime, jedna od izvedbi na koncertu imala je točku u kojoj je jedan od članova benda pucao iz revolvera praznim čahurama. Neki od prisutnih htjeli su „pomoći“ izvođaču i

27 O. RAZAC 2009: 31–32.

28 C. RISEN 2019: 12.

29 E. MORRIS 2001: 672–673.

30 C. RISEN 2019: 60.

31 C. RISEN 2019: 71.

32 E. MORRIS 2001: 674.

33 C. RISEN 2019: 64–65.

34 C. RISEN 2019: 60.

35 C. RISEN 2019: 80.

sami pucajući iz svojih revolvera, ali ne s praznim čahurama.³⁶ Metcima je pogođeno osvjetljenje pa je pucanje u mraku prouzročilo paniku među prisutnima. Srećom, nitko nije nastradao.

Rooseveltu je vojni svijet bio relativna novost. Jedino prijašnje vojno iskustvo imao je 1882. kada se pridružio Nacionalnoj gardi savezne države New York gdje je dogurao do čina satnika, ali se garda većim dijelom bavila samo vojnim vježbama.³⁷ Zbog toga nije neobično to što je često činio protokolarne greške. Tako je jednog popodneva odveo dio dobrovoljaca u krčmu gdje im je na svoj račun platio pića koliko su htjeli. Kada je čuo za to, iste večeri pukovnik Wood svojim je časnicima održao kratki govor kojim je upozorio kako „zapovjednik koji bi odveo van veliku grupu ljudi i pio s njima, nije dostojan časničkog čina“.³⁸ Roosevelt nije bio izravno imenovan, ali se istog dana u osobnom razgovoru s Woodom ispričao. Nakon gotovo dva tjedna daljnjih priprema, 27. svibnja, u kamp stiže zapovijed iz Washingtona – cijela brigada mora se premjestiti u Tampu na Floridi kako bi se pripremili za skori ukrcaj prema Kubi. Dobivši zapovijed da napuste San Antonio, Wood i Roosevelt grlili su se kao „školarci“.³⁹ U rano jutro 30. svibnja konvoj Surovih jahača konačno je napustio San Antonio i vlakovima se uputio prema Floridi.

Slika 1. S lijeva na desno: Roosevelt, Wood i vojnik Alexandar Brodie (treći po zapovjednoj liniji) u San Antoniju (preuzeto 3. travnja 2020. sa https://hollis.harvard.edu/primo-explore/viewcomponent/L/HVD_VIA-olvgroup12088?vid=HV-D2&imageld=urn-3:FHCL.HOUGH:2034887&adaptor=)

Na dugom proputovanju kroz američki Jug, reakcija na prolazak vojske bila je iznenađujuće pozitivna. Krajem 1890-ih, još su bila svježja sjećanja na krvavi građanski rat koji je zahvatio SAD samo 30-ak godina ranije. Unatoč tome, putem im se dijelila hrana, cvijeće, duhan i druge potrepštine. Bilo je vidljivo mirenje Sjevera i Juga. Isto je zamijetio i Wood optimistično napisavši svojoj ženi

36 J. C. RAYBURN 1961: 125.

37 M. L. GARDNER 2016: 14.

38 C. RISEN 2019: 84.

39 E. THOMAS 2010: 227.

„Doista smo ponovno ujedinjena država“.⁴⁰ U večer 2. lipnja, konvoj je došao u Tampu te se smjestio u vojni kamp koji je postao najveće okupljalište američke vojske u posljednja četiri desetljeća.⁴¹ Do trenutka kada su Surovi jahači stigli u Tampu, taj relativno nerazvijeni gradić na Floridi već je bio privremeni dom za više od 30 000 vojnika.⁴² Na čelu čitave te sile, nazvane Peti korpus (i podijeljene u tri divizije), nalazio se general-bojnik William Rufus Shafter, koji je na taj položaj postavljen 16. svibnja.⁴³ Bivši konfederacijski general Joseph Wheeler, drugi po zapovjednoj liniji, postavljen je na čelo konjičke divizije. Konjička divizija podijeljena je u dvije brigade, a Surovi jahači potpali su pod brigadu koju je vodio general-bojnik Samuel B. M. Young. Došavši na Floridu Roosevelt i drugi vojnici počeli su osjećati posljedice loše organiziranosti američke vojske. Kada je Shafter dobio zapovijed o isplavljanju za Santiago na Kubi, na vidjelo je izašla činjenica da su raspolagali s nedovoljno brodova. Brodovi koje su imali mogli su nositi oko 17 000 vojnika i par stotina konja.⁴⁴ Rezovi su morali biti izvršeni u svim pukovnijama pa tako i među Surovim jahačima. Od originalnih dvanaest četa koje su činile Surove jahače, za Kubu je isplovilo njih osam, sa 70 članova u svakoj četi.⁴⁵

Zapovijed za ukrcaj stigla je 7. lipnja te je tijekom idućeg dana uslijedio ukrcaj više od 16 000 ljudi. Brod na kojem su Rooseveltovi jahači bili smješteni zvao se *Yucatan*. No ni tu nije bio kraj čekanja, uskoro je brodovima bilo zapovjedbano da ostanu na mjestu zbog tri neidentificirana ratna broda u Meksičkom zaljevu.⁴⁶ Nakon još šest dana mukotrpnog čekanja pod vrućim floridskim suncem, brodovi su 14. lipnja konačno krenuli prema Kubi. Rooseveltova kubanska ratna pustolovina mogla je započeti.

4. ROOSEVELTOVA KUBANSKA PUSTOLOVINA

Nakon napornog i problematičnog višednevnog plovljenja, američki brodovi zaustavili su se 20. lipnja u blizini svojeg vojnog cilja, grada Santiaga na jugoistočnoj obali Kube. Iskrcaj snaga obavljen je dva dana poslije, kod zaseoka Daiquirí, nekoliko kilometara istočno od Santiaga. Ni ukrcaj ni iskrcaj na obali nisu bili obilježeni dobrom organizacijom. Žrtve nesposobne organizacije bila su dvojica vojnika koja su se prevrnula s jednog broda i utopila zbog nošenja teške opreme. Jedan od Rooseveltovih konja, „Rain-in-the-Face“ se također, prilikom nespretna iskrcaja, utopio.⁴⁷ Surovi jahači ipak su se uspjeli domoći obale „u jednom komadu“. Do večeri, oko 6000 ljudi iskrcalo se na obalu Kube.⁴⁸ Područje oko mjesta iskrcaja bilo je slabo zaštićeno te američkim snagama nije bio problem već idući dan, bez otpora, zauzeti selo Siboney koje se nalazilo sedam milja zapadno od mjesta iskrcaja. Sljedeća meta bio je prijevoj Las Guasimas. Zauzimanjem Las Guasimasa američku vojsku gotovo ništa ne bi dijelilo od napada na prvu liniju obrane Santiaga.

40 C. RISEN 2019: 88.

41 E. MORRIS 2001: 684.

42 C. RISEN 2019: 91.

43 *The Encyclopedia of the Spanish-American and Philippine-American Wars: A Political, Social and Military History* 2009: 213.

44 C. RISEN 2019: 96.

45 M. L. GARDNER 2016: 72.

46 E. MORRIS 2001: 689.

47 E. MORRIS 2001: 696.

48 E. MORRIS 2001: 697.

4.1 PRVI OKRŠAJI

Nešto prije zore, 24. lipnja, američke snage krenule su prema prijevoju Las Guasimas. Napad je počeo tako da je general Young predvodio oko 470 pripadnika stalne vojske⁴⁹ prilazeći prijevoju s desnog krila. Lijevo su krilo predvodili Wood i Roosevelt s oko 500 Surovih jahača. Plan je bio da se dvije grupe spoje prije zajedničkog napada na španjolske položaje.⁵⁰ Na putu do Las Guasimasa, Surovi jahači probijali su se kroz gustu vegetaciju. Iako je službeni naziv njihove pukovnije implicirao korištenje konja, zbog već spomenutog nedostatka mjesta na brodu i neprikladnog terena, većina vojnika kretala se pješice. Približavajući se mjestu gdje su se trebali naći s Youngovim snagama, upali su u zasjedu. Nakon što su pale prve žrtve, američke snage su se sabrale i razbile zasjedu tje-ranjem najistaknutijeg boka španjolske vojske na povlačenje. To je bio znak da se krene u juriš na španjolske položaje. Roosevelt je vodio skupinu s lijevog krila, Wood centralnu skupinu, a general Wheeler skupinu s desnog krila.⁵¹ Za svega dva sata, okršaj je bio završen. Zbunjenost koja je zavladala pred kraj okršaja bila je vidljiva i iz činjenice da je u jednom trenutku netko Rooseveltu dojavio da je Wood ubijen, a on ga je uskoro ugledao živog i zdravog. Tada mu je Wood potvrdio da je borba završena.⁵² Nešto iza 9 sati španjolske su se čete povukle prema Santiagu. Na mjesto okršaja uskoro su pristigle i snage generala Lawtona, ljutitog zbog toga što je propustio borbu.⁵³ Ukupni gubitci s američke strane bili su 16 mrtvih i 52 ranjena. Od 16 poginulih, sedmorica su pripadala Surovim jahačima.⁵⁴ Iako nije bila riječ o bitki u pravom smislu riječi, ovaj je okršaj pokazao da su se Surovi jahači mogli boriti protiv gotovo nevidljiva neprijatelja u nepodnošljivim uvjetima. Mnogi od njih dotad nisu ispalili niti jedan metak.⁵⁵ Iako nisu bili jedina pukovnija u tom okršaju, njihova je uloga u tom sukobu bila jedna od ključnih.

Između borbi, život u vojnom kampu bio je izazovan. Težak tropski zrak u kasnolipanskoj Kubi bio je nepodnošljiv. Uz stalnu i dobrovoljnu američku vojsku, protiv Španjolaca borili su se i lokalni kubanski pobunjenici. Kubanci nisu bili presretni zbog prisutnosti američke vojske iako im je dodatna pomoć dobrodošla. Američki Kongres se neposredno prije proglašenja rata kroz tzv. Tellerov amandman suprotstavio poslijeratnoj okupaciji Kube (čega su se Kubanci bojali), ali kasnije će se to ispostaviti kao isprazna odluka. Kubanci su od SAD-a više očekivali slanje neizravne pomoći, poput novca ili oružja, umjesto izravne invazije.⁵⁶ Ipak, kubanski general Garcia nije se previše bunio. Međutim, s obzirom na to da im se nerijetko zapovijedalo obavljanje sekundarnih poslova, poput kopanja rovova ili prenošenja opreme, Garcia se požalio da ih Shafter tretira kao mazge.⁵⁷

Osim pobunjenika, vojsku na Kubi pratila je i nekolicina novinara te karikaturista. Njihov je fokus pretežito bio usmjeren prema Surovim jahačima. Richard Harding Davis iz *New York Herald*a i Edward Marshall iz *New York Journala* pisali su pozitivno o Rooseveltu kada je radio kao šef policije u New Yorku. Stoga ne iznenađuje njihova podrška Rooseveltovoj ratnoj priči.⁵⁸ Od svih novinara,

49 1. i 10. konjička pukovnija

50 E. MORRIS 2001: 700.

51 E. MORRIS 2001: 705.

52 T. ROOSEVELT 1899: 98–99.

53 E. MORRIS 2001: 705.

54 E. MORRIS 2001: 707.

55 C. RISEN 2019: 136.

56 C. RISEN 2019: 147.

57 C. RISEN 2019: 148.

58 E. MORRIS 2001: 702.

Richard Harding Davis najviše se zbližio s četama. Iako je došao na Kubu pasivno promatrati i izvještavati o ratu, tijekom okršaja kod Las Guasimasa, nakratko je uzeo pušku u ruke i ispalio nekoliko metaka prema Španjolcima.⁵⁹

4.2 BITKA ZA SAN JUAN

Nakon pobjede kod Las Guasimasa, američke snage približile su se Santiagu. Utorile su se u blizini brda El Poso. Ono se nalazilo svega milju i pol od prve linije obrane Santiaga. S tog položaja američke čete zabrinute su gledale utvrđivanje španjolskih položaja. Generale Wheelera i Younga, nedugo nakon okršaja kod Las Guasimasa, „iz stroja“ je izbacila žuta groznica. Zbog toga je Wood promoviran u general-bojnika, a Roosevelt u pukovnika.⁶⁰ Nakon nekoliko dana oporavka i daljnjeg planiranja, 1. srpnja uslijedio je napad na jugoistočni prilaz Santiagu. Cilj napada bio je zauzimanje brda San Juan na kojem su Španjolci bili iznimno dobro ukopani. Osim toga, cilj američkih snaga bio je i obližnje brdo Kettle koje je također bilo iznimno dobro utvrđeno. Jedan od glavnih problema američke vojske bila je komunikacija. General Shafter zbog bolesti nije mogao djelotvorno zapovijedati iz kampa u kojem je bio smješten. Kamp se nalazio oko tri milje od mjesta bitke pa je bilokakva komunikacija bila iznimno otežana.⁶¹ Kasnila su očekivana pojačanja koja su trebala doći od snaga koje su, nešto sjevernije, napadale španjolske položaje. Tako je kasnio i napad na brda Kettle i San Juan. Roosevelt je preko očajnički glasnika tražio dopuštenje za izravan napad na brdo Kettle. Nakon nekoliko sati mukotrpnog čekanja, konačno je dobio zeleno svjetlo da s dijelom stalne vojske pomoćne napadu na spomenuto brdo. Ubrzo je krenuo u juriš. Taj svoj čin prozvao je početkom svojeg „nabijenog sata“ (eng. Crowded hour).⁶² U trenutku juriša, Roosevelt je na konju primijetio jednog vojnika koji se skrivao u grmlju i upitao ga: „Zar se bojiš ustati dok sam ja na konju?“ Nesretni vojnik nije stigao odgovoriti jer je ubrzo upucan, a Roosevelt je shvatio kako je taj metak vjerojatno njemu bio namijenjen.⁶³ Unatoč sličnim žrtvama, Kettle je bio ubrzo osvojen te su s njegova vrha mogli davati potporu snagama koje su se uspinjale na San Juan. Roosevelt je vidio idealnu priliku za bočni napad. Prisutnim Surovim jahačima izdao je zapovijed za još jedan juriš. Kada je primijetio da su zbog oglušujućih zvukova bitke njegovu zapovijed čula samo petorica (od kojih su dvojica u jurišu pogođena), vratio se po ostale Surove jahače. Sada uz dopuštenje generala Sumnera, krenuo je naprijed s izmiješanim postrojbama. Usred borbe, Roosevelt je bio u svojem elementu. Tako je jednom od svojih suboraca doviknuo: „Sveti Godfrey, kako zabavno!“⁶⁴ Petstotinjak vojnika s Rooseveltom se uskoro uspelo na San Juan na kojem se već nalazio dio američkih snaga. Na vrhu brda Roosevelt je uspio ubiti jednog španjolskog vojnika i to pištoljem spašenim s olupine *Mainea*. U općoj zbunjenosti nakon zauzeća San Juana, Roosevelt je pripremio revolverom nekolicinu vojnika iz Desete pukovnije.⁶⁵ Navodno su se krenuli povlačiti. Porekli su to kao i njihovi zapovjednici. Kasnije će se Roosevelt ispričati zbog tog čina. Reći će da nije mogao imati bolje ljude pored sebe u teškoj

59 C. RISEN 2019: 133–134.

60 R. MARSCHALL 2011: 125.

61 R. D. HARDING 1905: <https://www.pbs.org/weta/reportingamericaatwar/reporters/davis/sanjuan.html> (pregledano 25. ožujka 2020.).

62 T. ROOSEVELT 1899: 124.

63 G. J. A. O' TOOLE 1986: 315–316.

64 M. L. GARDNER 2016: 164.

65 9. i 10. konjička pukovnija, te 24. i 25. pješačka pukovnija nazivane su Buffalo ili 'obojene' pukovnije, jer su se sastojale isključivo od crnačkih vojnika.

borbi.⁶⁶ Španjolci su se tijekom popodneva nastavili povlačiti prema samom gradu te je bitka manje-više bila gotova.

Porazu španjolskih četa pridonijela je loša raspoređenost vojske oko prilaza Santiagu. Brdo Kettle branilo je svega 137 vojnika, a San Juan 521. Ostatak od oko 5000 vojnika bio je na sjevernim i zapadnim prilazima gradu ili u rezervi.⁶⁷ Unatoč visinskoj prednosti, s takvim brojevima, jednostavno nisu imali šanse protiv čak 7000 američkih vojnika. Uvečer, američke snage gledale su ispred sebe Santiago, ali i posljedice koje je donijela bitka. Nakon onoga što su proživjeli taj dan, Roosevelt je bio uvjeren da su njegovi momci spremni na sve: „Osjećao sam potpuno povjerenje u njima i bio bih više nego spreman staviti ih pod bilo koji zadatak, doma ili u inozemstvu, koji bi svaka iskusna pukovnija u svijetu mogla izvršiti.“⁶⁸ U bitci za San Juan, Surovi jahači dali su 15 života, a 72 osobe pretrpjele su ozljede.⁶⁹

Slika 2. Surovi jahači (sa Rooseveltom u sredini) na vrhu brda San Juan (preuzeto 31. ožujka 2020. sa <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:RoughRiders.jpeg>)

66 M. L. GARDNER 2016: 167.

67 C. RISEN 2019: 164.

68 T. ROOSEVELT 1899: 165.

69 *The Encyclopedia of the Spanish-American and Philippine-American Wars: A Political, Social and Military History* 2009: 557.

4.3 KRAJ SUKOBA

Idući dani protekli su u pregovorima i povremenoj međusobnoj vatrenoj razmjeni. S obzirom na to da je američka vojska smatrala da borba još nije završena, ukopala se i utvrdila poziciju na San Juanu. Neki su je vojnici simbolično prozvali „Tvrđava Roosevelt“.⁷⁰ Unatoč pobjedi, moral američkih četa polako je zato što je sve više ljudi, osim od ranjavanja, patilo od malarije i dizenterije. Te su bolesti često ubijale zaražene, a sretnike samo onemogućivale u obavljanju aktivnosti. Otpor koji su Španjolci pružili bio je impresivan imajući u vidu njihov broj. General Wheeler smatrao je da bi napad na sljedeću španjolsku liniju obrane platio s 3000 ljudi, što ranjenih, što ubijenih.⁷¹ Amerikanci nisu mogli znati da su precijenili moć i količinu španjolskih trupa. Da su nastavili s borbom, najvjerojatnije su mogli zauzeti Santiago bez većeg otpora.⁷² Unatoč američkoj neodlučnosti, zbog nepromišljenog poteza španjolske mornarice, ubrzo su kopnene snage kod Santiaga dovedene u iznimno dobar položaj. Španjolski admiral Cervera 3. srpnja krenuo je u samoubilačku misiju. Pokušao je razbiti američku blokadu na moru što je uništilo španjolsku mornaricu. Samo dan prije Shafter je razmišljao o povlačenju vojske prema Siboneyu što je bila odluka kojoj su se svi drugi zapovjednici protivili.⁷³ Jose Toral, zapovjednik španjolske posade u Santiagu, uzalud je u prvim danima opsade učvrstio obranu grada. Toralu je krah mornarice otežao položaj te je nakon Shafterova poziva na predaju prihvatio primirje.⁷⁴ Nakon nekoliko dana pregovora, španjolska kapitulacija proglašena je 16. srpnja. Sljedeći dan na jarbolu ispred gradske palače u Santiagu podignuta je američka zastava. Španjolskoj vojsci zapovjedbno je napuštanje grada.

Daljnje čekanje prouzročilo je samo još veće žrtve. Manjak zaliha, nekompetentnost generala Shaftera i nedostatak odlučnosti iz Washingtona bili su kobni za mnoge vojnike. Do kraja rata, više vojnika umrlo je od tropskih bolesti poput žute groznice, malarije ili dizenterije nego u borbi.⁷⁵ Iako je Roosevelt bio potpuno zdrav, to se nije moglo reći za brojne vojnike njegove pukovnije. Od 490 Surovih jahača koji su se borili na San Juanu, već do 4. srpnja, samo oko 300 bilo ih je u borbenoj spremi.⁷⁶ Tijekom tih dana, Roosevelt se posebno iskazao kao sposoban vojni zapovjednik. Vodio je iznimnu brigu oko svojih zdravih i bolesnih vojnika. Istovremeno se borio i s birokratskim problemima. Tako je 3. srpnja pisao svojem bliskom prijatelju, republikanskom senatoru Henry C. Lodgeu, kako bi mu iznio loše stanje četa. Molio ga je da kod predsjednika lobira za slanje pojačanja. Unatoč pobjedi dva dana ranije, u pismu se osjećala određena nervoza i zabrinutost: „Unutar smo mjerljive udaljenosti od užasne vojne katastrofe...“⁷⁷ Roosevelt se žalio i na vođenje prethodne bitke. Za generala Shaftera imao je samo birane riječi: „Od Krasijevog ratnog pohoda protiv Partija nije postojao kriminalno nesposobniji general od Shaftera“.⁷⁸

Do kolovoza broj borbeno spremnih Surovih jahača spao je na svega 175 vojnika.⁷⁹ Zbog toga Roosevelt 3. kolovoza u medije šalje peticiju. Njome zahtjeva povlačenje prisutne vojske s Kube

70 M. L. GARDNER 2016: 188.

71 G. A. COSMAS 1998: 218.

72 G. A. COSMAS 1998: 225.

73 G. A. COSMAS 1990: 219.

74 E. MORRIS 2001: 719.

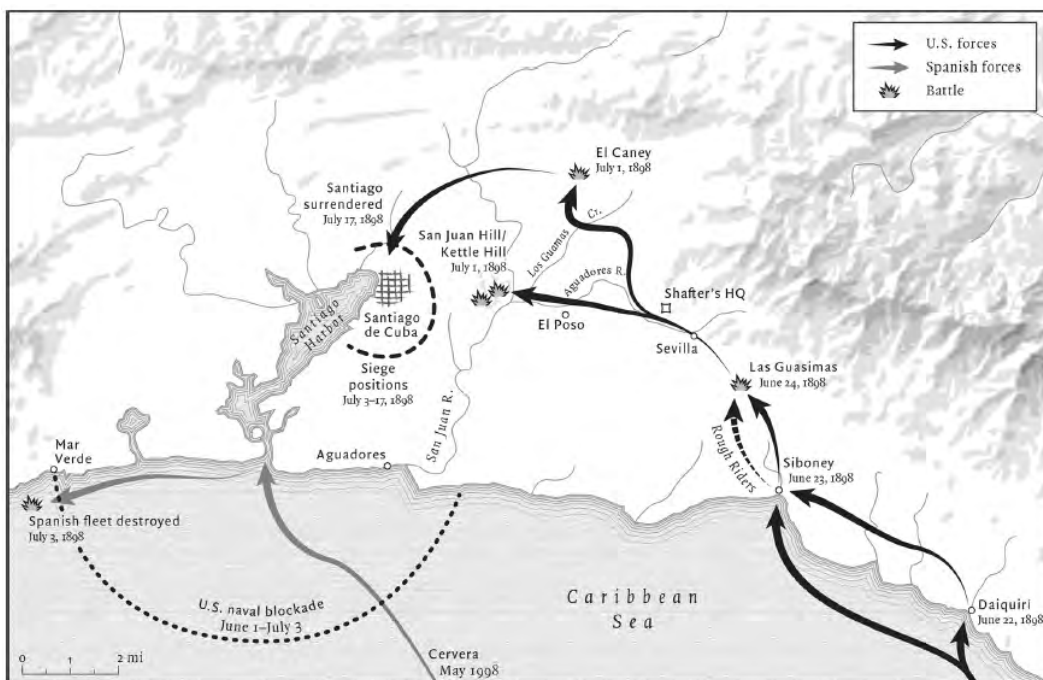
75 R. MARSCHALL 2011: 129.

76 C. RISEN 2019: 173.

77 E. THOMAS 2010: 286., E. MORRIS 2001: 718–719.

78 M. OYOS 2011: 30.

79 C. RISEN 2019: 180.

Slika 3. Tijek i smjer američke kampanje na Kubi (preuzeto iz C. RISEN 2019: 8)

zbog njezine onesposobljenosti uzrokovane raznim bolestima. Osim peticije, Roosevelt se u posebnom pismu požalio Washingtonu kako su „zreli za umiranje kao trule ovce“.⁸⁰ Pismo i peticija razbjesnili su ministra rata Algera i predsjednika McKinleya. Neki mediji nisu poštedjeli Roosevelta kritike, a bilo je govora i o izvođenju pred vojni sud.⁸¹ Brojni ljudi smatrali su kako mu je taj čin uništio bilo kakve šanse da postane potencijalni republikanski kandidat za guvernera New Yorka. To će se kasnije pokazati pogrešnim predviđanjem. Unatoč kritikama, peticija je uspjela i zapovjedbano im je da se vrate u SAD. Zaljev Santiago napustili su 8. kolovoza i zaplovili prema Montauku, najistočnijoj točki Long Islanda. Surovi jahači nalazi su se na brodu *Miami*. Njima je, kao i ostatku vojske, bilo drago konačno napustiti tropske kubanske krajeve na kojima su brojni izgubili živote u boju ili zbog bolesti. Što se brojeva tiče, od oko 600 Surovih jahača koji su se iskrcali kod Daiquirija, ukupno 26 ubijeno je u boju, 20 ljudi je umrlo zbog bolesti i 104 ih je ozlijeđeno. U postotcima je to predstavljalo 27% Surovih jahača – najveći postotak od svih postrojbi koje su sudjelovale u ratu.⁸²

80 L. L. GOULD 1982: 88.

81 E. MORRIS 2001: 722.

82 *The Encyclopedia of the Spanish-American and Philippine-American Wars: A Political, Social and Military History* 2009: 557.

Slika 4. Karikaturni prikaz bitke na San Juanu u časopisu Puck. Ispod ilustracije prevedno piše: „Surovi jahači. Surovi su prema Španjalcima, jašući ili hodajući.“ (Preuzeto iz C. RISEN 2019: 228)

5. DOČEK HEROJA

Peti korpus generala Shaftnera uplovio je 15. kolovoza u Montauk gdje je svjetina očekivala iskrcaj novopečenih heroja. Najveći izljev radosti izazvao je Roosevelt. Ubrzo je, okružen medijima, prepričavao svoje doživljaje s Kube. U jednoj od prvih izjava pohvalio je raznolikost svojih vojnika: „Imamo ljude iz gotovo svake savezne države – Maine, Kalifornija, Teksas, Louisiana, odat svud. To je potpuno američka pukovnija. (...) Imamo ljude s istoka, zapada, Indijance, miješane rase, bijelce. Sudimo svakog čovjeka samo po njegovim zaslugama.“⁸³ S druge strane, crnci nisu bili dijelom službene pukovnije Surovih jahača. Iako prvotno ignorirani u korist svojih bjelačkih kolega, zabilježeni su brojni slučajevi gdje su pripadnici „obojenih“ pukovnija znatno pridonijeli borbama. Crnački mediji tvrdili su da je Deseta „obojena“ pukovnija spasila Surove jahače iz španjolske zaszede kod Las Guasimasa⁸⁴. Slično kao u San Antoniju, u Montauk su, nakon petodnevne karantene, počeli pristizati znatizeljni posjetitelji kako bi proveli vrijeme sa Surovim jahačima i ostalim postrojbama.

U svoj Oyster Bay, Roosevelt je došao 20. kolovoza, gdje mu je uvečer priređen ogroman doček. Oko 15 000 ljudi očekivalo je svojeg Teddyja. Rooseveltov vlak dočekan je uz vatromet, topove i paljbe iz muškete te natpis „Dobrodošao, pukovniče!“⁸⁵ Roosevelt se nakon pet dana provedenih s obitelji vratio u Montauk. Ondje se uskoro pojavio i predsjednik McKinley koji je došao pozdraviti pobjedničku vojsku. Potom je Surovim jahačima samo još preostala demobilizacija. Posljednji zbor sazvan je 13. rujna u kampu Wikoff kod Montauka. Bio je to vrlo emocionalan i dug oproštaj. Roosevelt je za uspomenu dobio malu brončanu skulpturu koja je prikazivala kauboja koji obuzdava svojega konja. Rukovao se sa svakim članom svoje pukovnije te je za svakoga imao ponešto reći – kompliment, šalu ili priznanje.⁸⁶ *Rough Riders* su se razišli, a Roosevelta je uskoro čekala uzavrela kampanja za guvernera New Yorka. Zahvaljujući popularnosti koju je stekao diljem zemlje zbog svojih zasluga u ratu, Roosevelt je lobiranjem Thomasa C. Platta, „velikog šefa“ njujorških republikanaca, postao kandidat Republikanske stranke.⁸⁷ Služba u ratu bila mu je najveći adut, a tu je činjenicu puno koristio tijekom kampanje.⁸⁸ S malom je razlikom pobijedio demokratskog protivnika, suca Augustusa Van Wycka. Na krilima vojne slave, postao je guverner New Yorka.

Brojni Surovi jahači i novinari, koji su ih pratili u ratu tijekom sljedećih mjeseci i godina, pisali su svoja osobna iskustva koja su imali s pukovnijom. Od mnogobrojnih autora, vrijedi istaknuti Richarda Hardinga Davisa. Riječ je o već spomenutom novinaru i ratnom izvjestitelju koji je u stopu pratio Roosevelta. Prisjećajući se bitke kod San Juana istaknuo je kako se niti jedna od nacrtanih ilustracija vezanih uz napad na San Juan nije podudarala sa stvarnošću jer američki napad i juriš nije bio uredan i organiziran kao na crtežima.⁸⁹ Nahvalio je Roosevelta, posebno ističući auru kojom je isijavao na San Juanu: „Roosevelt, jašući konja i napadajući oružane rovove u galopu i to potpuno

83 C. RISEN 2019: 186.

84 C. BOLD 2009: 280.

85 E. MORRIS 2001: 732.

86 E. MORRIS 2001: 738.

87 E. MORRIS 2001: 738–739.

88 E. MORRIS 2001: 748.

89 R. H. DAVIS 1905: <https://www.pbs.org/weta/reportingamericaatwar/reporters/davis/sanjuan.html> (pregledano 25. ožujka 2020.).

sam, davao ti je osjećaj kao da ga želiš bodriti.“⁹⁰ Roosevelt je i sam 1899. napisao vlastito ratno izvješće – uspješnicu *The Rough Riders*.

Mirovnim sporazumom u Parizu 10. prosinca 1898. službeno je završen Španjolsko-američki rat. SAD je osim Kube dobio Puerto Rico, Guam i Filipine. Španjolska je za Kubu dobila 20 milijuna dolara odštete. Tim su sporazumom ostatci španjolskog kolonijalnog carstva gotovo u potpunosti nestali. Tellerov amandman iz 1898. je poništen. Umjesto njega 1901. donesen je Plattov amandman koji je SAD-u dao široke ovlasti nad Kubom. SAD je povlačenje svoje vojske s otoka uvjetovao inkorporiranjem navedenog amandmana u kubanski ustav.⁹¹ Kuba je time praktički postala američki protektorat. Ubrzo je na Kubu počeo pristizati američki kapital te su korporacije United Fruit, American Tobacco Company, Bethlehem Steel i drugi zavladali dobrim dijelom kubanskih resursa.⁹²

Što se tiče vojnih odlikovanja, Roosevelt nije bio među 28 sudionika rata koji su 1899. dobili Medalju časti. Pravi razlog njegova izostanka s liste nagrađenih teško je izdvojiti. Onaj najočitiiji – njegova prepirka s ministrom rata – vjerojatno nije bio presudan. Dapače, pisma iz ministarstva rata upućena Rooseveltu pokazuju njihovu volju da mu pomognu dobiti to priznanje.⁹³ Roosevelt se svejedno osjećao uskraćeno, smatrao je da je zaslužio tu prestižnu nagradu. Tek početkom 2001.,

Slika 5. Roosevelt u kampu Wilkoff, Montauk (slika preuzeta 3. travnja 2020. s https://hollis.harvard.edu/primo-explore/viewcomponent/L/HVD_VIAolvgrou-p12088?vid=HVD2&imageId=urn-3:FHCL.HOUGH:2032023&adaptor=)

90 R. H. DAVIS 1905: <https://www.pbs.org/weta/reportingamericaatwar/reporters/davis/sanjuan.html> (pregledano 25. ožujka 2020.).

91 H. ZINN 2012: 342.

92 H. ZINN 2012: 342.

93 M. YOKELSON 1998: <https://www.archives.gov/publications/prologue/1998/spring/roosevelt-and-medal-of-honor-4.html> (pregledano 31. ožujka 2020.).

više od sto godina nakon rata, predsjednik Bill Clinton posthumno je odlikovao Roosevelta zbog njegovih zasluga u ratu. Time je postao prvi i zasad jedini američki predsjednik kojemu je dodijeljena Medalja časti.⁹⁴

6. ZAKLJUČAK

Theodore Roosevelt bio je jedan od zapovjednika *Rough Ridersa*, najpoznatije pukovnije Španjolsko-američkog rata koja je slavu stekla tijekom američke vojne kampanje na Kubi. Iako po trajanju kratak, ovaj je rat bio prekretnica i za Roosevelta i za SAD. Rat je pokazao da je SAD spreman postati svjetska sila, a Rooseveltu je donio vojnu i političku slavu. Impresivno šarolik sastav pukovnije kojom je zapovijedao bio je mamac za medije. Pukovnija Surovih jahača bila je neobična skupina ljudi različitih profila. Činili su je elitni studenti s Istoka, zapadnjački razbojnici i kauboји. Surovi jahači bili su idealna slika SAD-a s kraja 19. stoljeća, u razdoblju sutona Divljeg zapada i vremena kada su migracijski valovi iskorištavali otvorenost SAD-a do krajnjih granica. Tako sastavljena pukovnija, u kombinaciji s Rooseveltovim karakterom, punila je naslovnice najčitanijih američkih novina. S druge strane Surovi jahači i brojni drugi dobrovoljci, koji su sudjelovali u ovom ratu, ponudili su alternativu stalnoj vojsci u vrijeme kada je standard europskih sila bila centralistički vođena država s ogromnim vojnim aparatom. Ipak, čak i ovako mali rat dovoljan je bio da na površinu isplivaju brojni birokratski problemi SAD-a. Problemi s prijevozom, hranom, opremom, nepotrebnim čekanjem i lošom komunikacijom tijekom borbi odnijeli su puno više žrtava nego otpor španjolskih snaga. Ipak, španjolska kolonijalna sila bila je na izmaku pa ni neorganiziranost američke vojske nije mogla previše utjecati na ishod rata. Predvođenjem juriša na brdo Kettle i sudjelovanjem u zauzimanju brda San Juan, Roosevelt se dokazao kao sposoban vođa koji može preuzeti inicijativu u ključnom trenutku. Bila je to osobina koja mu je dobro došla kada je samo tri godine nakon San Juana iznenada sjeo u „vrući“ predsjednički stolac.

94 M. L. GARDNER 2016: 262.

POPIS LITERATURE

- C. BOLD, 2009 – Christine Bold, Where Did the Black Rough Riders Go?, *Canadian Review on American Studies*, 39, Toronto, 2009, 273–297.
- G. A. COSMAS, 1998 – Graham A. Cosmas, *An Army for Empire: The United States Army in the Spanish-American War*, College Station: Texas A&M University Press, 1998.
- M. L. GARDNER, 2016 – Mark Lee Gardner, *Rough Riders: Theodore Roosevelt, his cowboy regiment, and the immortal charge up San Juan Hill*, New York: Harper Collins, 2016.
- L. L. GOULD, 1982 – Lewis L. Gould, *The Spanish-American War and President McKinley*, Lawrence: University Press of Kansas, 1982.
- N. S. LEVINSON 1994 – Nancy Smiler Levinson, *Turn of the Century: Our Nation One Hundred Years Ago*, New York: Dutton Juvenile, 1994.
- R. MARSCHALL, 2011 – Rick Marschall, *Bully!: The Life and Times of Theodore Roosevelt: Illustrated with More Than 250 Vintage Political Cartoons*, Washington DC: Regnery Publishing Inc., 2011.
- E. MORRIS, 2001 – Edmund Morris, *The Rise of Theodore Roosevelt*, New York: Modern Library, 2011.
- J. L. OFFNER, 2004 – John L. Offner, McKinley and the Spanish-American War., *Presidential Studies Quarterly*, 34, Washington DC, 2004, 50–61.
- G. J. A. O'TOOLE, 1986 – George J. A. O'Toole, *The Spanish War, An American Epic – 1898.*, New York: W.W. Norton Company, 1986.
- M. OYOS, 2011 – Matthew Oyos, Courage, Careers, and Comrades: Theodore Roosevelt and the United States Army Officer Corps., *The Journal of the Gilded Age and Progressive Era*, 10, Cambridge, 2011, 23–58 (www.jstor.org/stable/23046622. pregledano 20. ožujka 2020.)
- O. RAZAC, 2009 – Oliver Razac, *Politička povijest bodljikave žice: Prerija, rov, logor*, Zagreb: Ljevak, 2009.
- C. RISEN, 2019 – Clay Risen, *The Crowded Hour: Theodore Roosevelt, the Rough Riders and the Dawn of the American Century*, New York: Scribner, 2019.
- J. C. RAYBURN, 1961 – John C. Rayburn, The Rough Riders in San Antonio, 1898., *Arizona and the West*, 3, Tucson, 1961, 113–128 (www.jstor.org/stable/40167903. pregledano 20. ožujka 2020.)
- T. ROOSEVELT, 1899 – Theodore Roosevelt, *The Rough Riders*, New York: P.F. Collier & Son, 1899.
- E. THOMAS, 2010 – Evans Thomas, *War Lovers: Roosevelt, Lodge, Hearst and the Rush to Empire, 1898.*, New York, Boston: Little, Brown and Company, 2010.
- The Encyclopedia of the Spanish-American and Philippine-American Wars: A Political, Social and Military History*, ur. Spencer C. Tucker et al., Santa Barbara, Denver, Oxford: ABC-CLIO, 2006.
- H. ZINN, 2012 – Howard Zinn, *Narodna povijest Sjedinjenih Američkih Država*, Zagreb: V.B.Z., 2012.

WEB-STRANICE

- R. H. DAVIS, 1905 – Richard Harding Davis, *The Battle of San Juan Hill*, <https://www.pbs.org/weta/reportingamericaatwar/reporters/davis/sanjuan.html> (pregledano 25. ožujka 2020.)
- M. YOCKELSON, 1998 – Mitchell Yockelson, *Theodore Roosevelt and His Quest for Glory*, <https://www.archives.gov/publications/prologue/1998/spring/roosevelt-and-medal-of-honor-4.html> (pregledano 31. ožujka 2020.)